

SI 14 Sigtuna, Kv. Trädgårdsmästaren 9–10

Litteratur: M. Åhlén, Runfynd 1988, i: Fornvännen 85 (1992), s. 33 f.; L. Peterson. The Graphemic System of the Staveless Runes, i: J. E. Knirk (ed.) Proceedings of the third international symposium on runes and runic inscriptions, Grindaheim, Norway, 8–12 August 1990 (1994), s. 223 ff.; M. Bianchi, Runor som resurs. Vikingatida skriftkultur i Uppland och Södermanland (2010), s. 145 f.

Äldre avbildningar: M. Åhlén a.a. s. 34 f.; L. Peterson a.a. s. 241.

Signum i Samnordisk runtextdatabas: U Fv1990;33

Vid en arkeologisk undersökning i kvarteret Trädgårdsmästaren i Sigtuna påträffades 1988 en liten nål av ben med stavlösa runor (fyndnummer 782). Eftersom bennålen är ett rensfynd, kan den inte bestämmas närmare till tid eller plats.

Nålen som är avbruten i den tjockare ändan är nu 125 mm lång och har en bredd av 14 mm i den tilljämnade tjockare ändan. Brottet här går genom mitten av ett 5 mm stort borrar runt hål. På den bevarade ytan invid hålet finns rester av nätornamentik. Omedelbart innanför ornamentiken, som avgränsas av ett rakt lodrätt streck, är en 15 mm lång inskrift med stavlösa runor inristad i mellan två ramlinjer längs nålen. Ramlinjerna är ca 60 mm långa, avståndet mellan linjerna vid den tjockare ändan är 9 mm. Inskriften är välbevarad och består av 7 stavlösa runor. Ristningen av de mycket tunna linjerna har gjorts med ett vasst verktyg. Ytterligare runor eller andra skriftecken har inte varit ristade på nålen.

Fig. 1. Foto av hela nålen samt detalj av inskriften. Foto Bengt A. Lundberg 1989/Riksantikvarieämbetet.

Inskrift:

sipuhun
5

Till läsningen: 1 **s** består av en 3 mm långt lodrätt streck vid övre ramlinjen. 2 **i** består av en lodrätt streck mellan den övre och den nedre ramlinjen. 3 **p** består av ett 4 mm långt lodrätt streck i skriftytans mitt. 4 och 6 **u** har formen av en högervälvd båge, som sträcker sig över de nedre tre fjärdedelarna av skriftytan. Runa 5 består av ett 5 mm långt streck, som är skuret lodrätt över den nedre halvan av skriftytan. Det avslutas upptill med en punkt något litet över skriftytans mitt varför det är något tveksamt hur runan skall läsas. Den bör snarast läsas som en något högt ristad **h**-runa knappast som en **f**-runa, som inte givits full höjd. 7 **n** består av ett kort streck snett nedåt höger på skriftytans mitt.

Marit Åhlén (1990) läste runföljden som **sipufun**, medan Lena Peterson (1994) läste **sipuhun**, vilket är att föredra. Ingendera läsningen med en **h**- eller **f**-runa ger någon omedelbar möjlighet att tolka runföljden som ett namn. Att inskriften är ristad med de exklusiva stavlösa runorna och inte med de gängse runorna talar för en kunnig och rutinerad ristare och för att det inte föreligger något ristningsfel i form av en felaktig eller överhoppad runa (Åhlén 1990). Inskriften på ett föremål brukar vanligen bestå av ett namn. Runorna **sipuhun** kan dock inte säkert identifieras med något personnamn. Runföljden **sipu** skulle kunna återger förleden *Síðu-* eller *Sedü-* i ett tvåledat personnamn och den förekommer möjligen i genitivformen *Síðu* av ett kvinnonamn(?) *Síða* i runstenen Vg 133 Skyberg, Marks socken. Ett maskulint namnelement *hunn* 'barn; björnunge' är dock inte säkert känt från svenska runinskrifter (jfr dock **hua** på det försvunna runstensfragmentet Ög 127, som skulle kunna vara en felristning för **hun**). Det enkla mansnamnet *Húnn* förekommer en gång på 1000-talet i *Heiðarvíga saga* (*Hunn* systursonr *Víga-Barða*, se *Heiðarvíga saga*, utg. av Kr. Kålund (1904), s. 72²⁴, 80¹⁰, *Íslenzk Fornrit* (1938), s. 275, 286) och i ett flertal norska belägg från 1300-talet (Lind, sp. 600). I sammansatta namn förekommer det i flera fall, i runskrift belagt i mansnamnet *Húnviðr* (**hunuip** DR 276). Huruvida inskriften återger ett sammansatt namn *Síðuhúnn* är dock mycket osäkert.

Detta dokument ingår i en digital utgåva av runristade lösföremål från Sigtuna. Dessa publiceras fritt tillgängliga på Internet.

Texten är ännu preliminär och kan komma att revideras. Hittar du felaktigheter eller känner till källor som inte har utnyttjats är du välkommen att meddela författaren dessa på nedanstående e-postadress.

Författare: Helmer Gustavson
Kontakt: magnus.kallstrom@raa.se

Riksantikvarieämbetet
Box 1114, 621 22 Visby
Tel. 08-5191 8000, Fax 08-660 7284
www.raa.se